

Σημειώσεις μέσα από τη λάσπη: Για την κακοκαιρία Daniel στον Βόλο και το ζήτημα της συν-ύπαρξης.

Δεν γνωρίζουμε τι είδους ιστορία είναι αυτή που πρέπει να ειπωθεί για την κακοκαιρία Daniel. Δεν ξέρουμε αν είναι «από τις λάσπες», «για τις λάσπες» ή «μαζί με τις λάσπες». Στην πραγματικότητα,

αυτό που εκφράζεται εδώ είναι η ανάγκη κραυγής, και δυστυχώς, μιας κραυγής που δεν είναι απαραίτητα κραυγή αποφασιστικότητας και διεκδίκησης. Είναι ο φόβος όταν διασχίζεις ένα ορμητικό ποτάμι, που μέχρι πριν λίγο ήταν ο δρόμος, προκειμένου να γυρίσεις σπίτι σου. Είναι η αηδία όταν βάζεις τα χέρια σου μέσα σε ένα φρεάτιο για να αρχίσει να ξεβουλώνει, προκειμένου να βοηθήσεις έναν άνθρωπο να καθαρίσει το σπίτι του. Είναι ο θυμός, όταν ένας σύγχρονος μαυραγορίτης πάει να σου πουλήσει δύο μπουκαλάκια νερό 2 ευρώ. Είναι μια κραυγή για το τέλος, όπου το τέλος δεν αποτελεί σημείο, αλλά μια διαδικασία αργή, βασανιστική αλλά σταθερή -ένα τέλος, που αντί να εγγράφεται πάνω του το μέγεθος της καταστροφής, «μασκαρεύεται» ως επιστροφή στην κανονικότητα.

Συνεργείο στα Παλαιά.

Γράφουμε το παρόν κείμενο για τον Βόλο, ως μια προσπάθεια συμβολής στην καταγραφή της φονικής κακοκαιρίας Daniel, βάσει προσωπικών εμπειριών. Για εμάς, είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι αφετηρία της καταγραφής μας αποτελεί η θέση ότι δεν υφίστανται «φυσικές καταστροφές», παρά μόνο φυσικές συνέπειες μιας γενεαλογίας πολιτικών επιλογών, που σχετίζονται με τη δόμηση αστικών τοπίων και την διαχείριση φυσικών οντοτήτων, όπως είναι τα ρέματα, οι χείμαρροι, τα ποτάμια και οι λίμνες. Στη παρούσα περιβαλλοντική συνθήκη, δεν θεωρούμε γόνιμη καμία διάκριση μεταξύ φυσικού και πολιτικού, καθώς ζήσαμε και αναγνωρίζουμε την έννοια της καταστροφής ως μια πραγματικότητα στην οποία δεν είδαμε τίποτα το «φυσικό». Αντιθέτως, βιώσαμε με τη μεγαλύτερη ίσως ένταση ως τώρα, τους τρόπους με τους οποίους νεοφιλελεύθερες, αποικιοκρατικές, ταξικές, μισαναπηρικές και έμφυλες παράμετροι οργανώνουν τις ζωές μας.

Το κτίριο Τσαλαπατά.

Σημειώνουμε επίσης, ότι γράφουμε από θέση προνομίου, δεδομένου ότι βρισκόμασταν σε ορόφους πολυκατοικιών και όχι σε ισόγεια ή ημι/υπόγεια, μπορούσαμε να βρούμε από κάποια στιγμή και μετά πρόσβαση σε ρεύμα για να εξασφαλίσουμε τη φόρτιση κινητών και powerbanks, μπορούσαμε να αγοράσουμε τις πρώτες μέρες εξάδες με νερό και κυρίως να περπατήσουμε για να τις κουβαλήσουμε στα σπίτια μας ή να κάνουμε αρκετά μεγάλες βόλτες για να βρούμε μάρκετ ή κάβα που να έχει νερό να μας πουλήσει. Αντιμετωπίζαμε δηλαδή, τα ίδια σχεδόν προβλήματα με όλη την πόλη, αλλά αναγνωρίζουμε ότι ήμασταν σε θέση να τα αντιμετωπίσουμε λόγω επαρκέστερης προσβασιμότητας σε σχέση με άλλους ανθρώπους, όπως ανάπηρα, ηλικιωμένα, ή/και αποκλεισμένα από νερό και λάσπη, κάποια εκ των οποίων πιθανόν να μην είχαν οικογενειακά ή φιλικά δίκτυα υποστήριξης.

Η βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας.

Γράφουμε άλλο ένα κείμενο για την πόλη που ζούμε, παλεύοντας να διατηρήσουμε την ψυχραιμία μας ώστε να διαχειριστούμε την οργή μας, αλλά το αίτημα για υπομονή και ψυχραιμία έχει αρχίσει να ακούγεται χυδαίο εδώ και πολλές μέρες. Είμαστε εξαντλημένα και τα μόνα που μας επιτρέπουν να

συνεχίζουμε είναι οι χώροι αλληλεγγύης, (που «τυχαίνει» να είναι και οι βασικοί πολιτικοί χώροι που παλεύουν για τα περιβαλλοντικά ζητήματα της πόλης), και τελικά και η ίδια η οργή και η αγανάκτησή μας, που μάλλον τον τελευταίο καιρό είναι η κόλλα που κρατάει τα σώματά μας όρθια.

Παλιά.

Υπάρχει η προσέγγιση που λέει ότι για να μπορέσεις να μιλήσεις για κάτι θα πρέπει πρώτα να το έχεις βιώσει. Υπάρχει επίσης η προσέγγιση που λέει ότι πρέπει να μιλήσεις εξ ονόματος αυτών που βίωσαν κάτι, προκειμένου να πολλαπλασιαστεί η ένταση της φωνής τους. Η αλήθεια όμως είναι ότι, αν περιμένουμε να βιώσουμε όλα στο σώμα μας την κλιματική κατάρρευση, ούτως ώστε να μπορέσουμε να την περιγράψουμε, θα είναι ήδη πολύ αργά. Όπως επίσης είναι αλήθεια ότι η θεωρητικοποίηση μας βιωμένης πραγματικότητας μέσω της αφαίρεσης από αυτή των συγκεκριμένων χαρακτηριστικών που την καθιστούν προσωπική, προκειμένου να παραχθεί μια επιστημολογία, αδυνατεί μερικές φορές να περιγράψει το οτιδήποτε. Όπως το διατύπωσε και η Donna Harraway πριν επτά χρόνια, «[it matters what stories tell stories](#)» .

Η βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας μια βδομάδα μετά τις πλημμύρες.

Το να περιγράψουμε μέσα από εικόνες τη καταστροφή του Βόλου και του Πηλίου, αποδίδει μόνο ένα μικρό κομμάτι του τι έζησε η περιοχή. Δεν μπορείς να μυρίσεις αυτό που αποτυπώνει η φωτογραφία, ούτε να το αγγίξεις. Η αφήγησή μας έχει την ανάγκη να συμπεριλάβει και άλλα αισθητηριακά μέσα για να περιγραφεί πλέον. Το ψέλλισμα των χαλασμένων συναγερμών των σπιτιών τις πρώτες μέρες που δεν υπήρχε σταθερή παροχή ρεύματος παντού, ο ήχος από τις μπουλντόζες και τις γεννήτριες πλέον. Η μυρωδιά της μούχλας, της σήψης, της υγρασίας και του χώματος που δεν είναι φρέσκο. Η υφή της λάσπης, η αίσθηση του να πατάς με την γαλότσα σου στο έδαφος και να μην σταματάει να βυθίζεται μέσα του. Η συνθήκη του να προσπαθείς να κάνεις μπάνιο με μπουκάλια εμφιαλωμένο νερό, γονατίζοντας έξω από την μπανιέρα, αλλά και η ευγνωμοσύνη αν έχεις την τύχη να υπάρχει ένας άνθρωπος δίπλα σου να σε βοηθήσει κάνοντας τη βρύση. Είναι το τρέμουλο του εκνευρισμού όταν δεν έχεις κάνει μπάνιο για μια εβδομάδα, δεν έχεις κοιμηθεί από τη φασαρία των μηχανημάτων, δεν έχεις νερό να πλύνεις τα πιάτα και κάνεις ουρές στις υδροροές πολυκατοικιών για να γεμίσεις κουβάδες με νερό, μήπως και καταφέρεις να καθαρίσεις την τουαλέτα. Τις τρεις πρώτες μέρες, μάλλον κάποια βιώσαμε συλλογικό καταθλιπτικό επεισόδιο, δεδομένου ότι ήμασταν απομονωμένα από κοινωνικούς κύκλους και κοινότητες και τα μόνα μηνύματα που ανταλλάσσαμε ήταν «έχεις ρεύμα;», «έχεις νερό;», «χρειάζεσαι κάτι;», σε μια προσπάθεια να εξοικονομήσουμε μπαταρία.

Το νερό του δικτύου τις πρώτες μέρες.

Την ώρα που γράφουμε το παρόν κείμενο, η λάσπη έχει στεγνώσει. Έχει γίνει σκόνη που την αναπνέουμε και στα σημεία όπου είχε μαζευτεί μεγάλος όγκος έχει αρχίσει να πετρώνει. Η ατμόσφαιρα είναι επιβαρυνμένη σε μεγάλο κομμάτι της πόλης. Σε πολλά σημεία ήδη από τις πρώτες μέρες υπήρχε μια μυρωδιά χρώματος, απορριμμάτων, υγρασίας, βόθρου και από κάτι που βρίσκεται σε αποσύνθεση, και ταυτόχρονα, ο μόνιμος θόρυβος από τα πυροσβεστικά οχήματα που αδειάζουν μεγάλα υπόγεια (συνήθως καταστημάτων και ξενοδοχείων) και από τις γεννήτριες παροχής ρεύματος σε πολυκατοικίες, στις οποίες ακόμη και μέχρι τώρα δεν έχει αποκατασταθεί το δίκτυο, οι οποίες καταναλώνουν πετρέλαιο για τη λειτουργία τους -επομένως επιβαρύνουν και αυτές την ατμόσφαιρα ανά οικοδομικό τετράγωνο, δημιουργώντας ταυτόχρονα ανυπόφορα ηχητικά και οσφρητικά τοπία. Η σκόνη είναι παντού: στα ρούχα, στα μαλλιά μας, στα σπίτια μας, στα πνευμόνια μας, οι λαιμοί μας έχουν ξεραθεί και το να παλέψουμε να πλύνουμε τη σκόνη από τα σώματα και τα ρούχα μας είναι μάταιο, γιατί πόσο εμφανωμένο νερό να «ξοδέψεις» σε μια μέρα; Πλέον, κάποια χρησιμοποιούμε μάσκες για προστασία στις περιοχές που ακόμη υπάρχει σκόνη και πάμε σε σπίτια ανθρώπων στο κοντινό Πήλιο για να κάνουμε ένα φυσιολογικό μπάνιο.

Βουλωμένα φρεάτια σε κεντρικό δρόμο.

Θα περάσουν χρόνια για να κατανοηθεί πλήρως το τι ακριβώς συνέβη στη Θεσσαλία, σε επίπεδο οικονομικής καταστροφής και μόλυνσης, καθώς και σε επίπεδο συναισθημάτων φόβου, ματαίωσης,

τραύματος και κατακρεούργησης του κοινωνικού ιστού των περιοχών που επλήγησαν από τον Daniel. Αναρωτιόμαστε μέσα σε αυτή τη νέα, μη επεξεργασμένη προσωπικά και συλλογικά ακόμη συνθήκη, ποια ακριβώς είναι η συμφωνία που υπόσχεται το περίφημο κοινωνικό συμβόλαιο; Ποιος είναι αυτός ο Λεβιάθαν; Αδυνατούμε να κατανοήσουμε ποια είναι η ευθύνη ενός κράτους ή οποιασδήποτε πολιτικής και οικονομικής κεντρικής οντότητας απέναντι στο Homo Sapiens και τα οικοσυστήματα που αυτός καταστρέφει.

Η περιοχή γύρω από τον ποταμό Κραυσίδωνα (φωτογραφία Γιάννης Μάγγος).

Βάσει της δικής μας εμπειρίας εδώ, σίγουρα, το να χρησιμοποιηθούν τα χρήματα που δόθηκαν για αντιπλημμυρικά έργα μετά τον Ιανό αντί να εξαφανίζονται, είναι μια καλή αρχή. Επίσης καλή αρχή, θα ήταν να μην λέει ψέματα ένας δήμαρχος για την ποιότητα του νερού και να μην σκαφαλώνει πάνω σε μπουλντόζες φωνάζοντας «ήρθε το νεράκι», λες και παίζει στο Mad Max. Εάν όμως οι πολίτες κρίνουν διαφορετικά; Εάν μια κοινωνία αποφασίζει (έστω κατά πλειοψηφία) ότι δεν είναι ευθύνη του κράτους να σβήνει φωτιές που καίνε για δύο εβδομάδες, δεν είναι ευθύνη του κράτους να μην ανατινάζονται αποθήκες με πυρομαχικά, δεν είναι ευθύνη του κράτους να μην πνίγει μαζικά εκατοντάδες ανθρώπους στη θάλασσα, δεν είναι ευθύνη του κράτους να εξασφαλίζει ότι αν μπει σε ένα τρένο θα βγεις ζωντανό, τότε ποια ακριβώς είναι η συμφωνία που διατηρεί λειτουργικές τις κοινωνίες όπου ζούμε; Δεν είναι η απόδοση δικαιοσύνης, δεν είναι η διαβεβαίωση ασφάλειας, δεν είναι η πρόσβαση στην υγεία και την παιδεία, δεν είναι καν η πρόσβαση στο νερό. Τότε τι είναι;

Κέντρο Βόλου (φωτογραφία Γιάννη Μάγγου).

Την τέταρτη μέρα βρεθήκαμε σε ένα σούπερ μάρκετ, όπου κατά τύχη βρήκαμε λίγο νερό. Η αποθήκη του είχε πλημμυρίζει παντελώς και λειτουργούσε με γεννήτρια. Ένας αγωγός ακόμα αντλούσε λασπόνερα από το υπόγειο και τα άδειαζε στον δρόμο, ακριβώς μπροστά, τα ράφια με τα νερά και τα ψωμιά είχαν αδειάσει, πολλά από τα προϊόντα των ψυγείων είχαν πεταχτεί, και φωτιζόταν μόνο το μισό κτίριο. Περιμένοντας στην ουρά, κόπηκε το ρεύμα στα ταμεία. Άρχισαν να δημιουργούνται μακριές ουρές από κόσμο, καθώς οι υπάλληλοι δεν μπορούσαν να σκανάρουν τα προϊόντα. Ήμασταν εκεί εκατό άνθρωποι, που στα σπίτια τους δεν είχαν ρεύμα, δεν είχαν νερό, πιθανόν να είχαν υποστεί ζημιές, έχοντας να κάνουν μπάνιο 4 μέρες, μην ξέροντας σε τι κατάσταση βρίσκονται συγγενείς και φίλα. Ο εκνευρισμός και η κούραση στα μάτια του κόσμου, στα μάτια τα δικά μας, ήταν αδιανόητος. Δεν μπορεί, σκεφτήκαμε, εδώ θα ξεκινήσει το αντάρτικο, κάποιο άτομο θα κουραστεί και θα πάει να περάσει την πόρτα με το καλάθι του χωρίς να πληρώσει.. Περιμέναμε κοντά 20 λεπτά. Βαρεθήκαμε. Αφήσαμε τα πράγματα μας, φύγαμε και πήγαμε στο διπλανό σούπερ μάρκετ.

Διανομή νερού στο δημαρχείο του Βόλου.

Το χειρότερο συναίσθημα μεταξύ άλλων είναι το γεγονός ότι νιώθουμε μερικές φορές τύψεις, μιας και ο Βόλος βρίσκεται ίσως σε καλύτερη κατάσταση συγκριτικά με την υπόλοιπη Θεσσαλία, και αυτό μας εξοργίζει ακόμη περισσότερο, γιατί νιώθουμε ότι θα πρέπει να πούμε ευχαριστώ που δεν πνιγήκαμε κι έχουμε ακόμη σπίτια. Καταστροφές όπως αυτή, πολλαπλασιάζουν επίσης τις ανισότητες

και εντείνουν την αορατότητα. Το να είσαι εθνοτικά και φυλετικά μειονοτικό ή/και ταξικά ευάλωτο σημαίνει σαφώς και περιβαλλοντική ευαλωτότητα.

Παλιά (φωτογραφία Γιάννης Μάγγος).

Πρόσφατα μάθαμε ότι στο στρατόπεδο συγκέντρωσης του Μόζα, το οποίο έκλεισε πριν λίγους μήνες, μεταφέρθηκαν ξανά πρόσφυγες που μεταφέρθηκαν από το στρατόπεδο του Κουτσόχερου, στο οποίο αποφάσισαν να στεγάσουν πλημμυροπαθείς. Υπάρχουν πολλές καταγγελίες σε Λάρισα, Τρίκαλα και Καρδίτσα ότι δόθηκε εντολή να σπάσουν φράγματα στα ποτάμια, πλημμυρίζοντας τα χωριά προκειμένου να σωθούν οι πόλεις. Ένας κάτοικος από ένα χωριό στο Τέμπη είπε αυτολεξεί «όσο καλύτερη είναι η κατάσταση στις περιοχές που βρίσκονται πιο πάνω στον Πηνειό, τόσο χειροτερεύει για εμάς». Στην πόλη του Βόλου, οι μάνικες που αντλούσαν νερό από τα υπόγεια και τα πάρκινγκ, καθώς και ο κόσμος που δούλευε με φτυάρια, πετούσαν τις λάσπες, τα μπάζα και τα νερά στο δρόμο και το πεζοδρόμιο με αποτέλεσμα να δημιουργούν νέες εστίες με λιμνάζοντα νερά, νέα βουναλάκια λάσπης, τα οποία θα στοίχειωναν πλέον το διπλανό σπίτι. Τι είδους κοινωνική συνοχή παράγεται μέσα από νοοτροπίες τύπου «ο θάνατος σου η ζωή μου», από επίπεδο γειτονιάς έως κεντρικής πολιτικής, αλλά και περιβαλλοντικής πραγματικότητας; Τις πρώτες μέρες ακούσαμε μια μετεωρολόγο να διακηρύσσει ότι «η μόνη μας ελπίδα είναι να πάει στην Αφρική». Και όντως πήγε. Στη [Λιβύη](#).

«Βουνά καμένα, χωριά πλημμυρισμένα, κράτος και κεφάλαιο μας πνίξαν στο αίμα»: Περιβαλλοντική βιο/θανατοπολιτική

«Που πάτε ρε άνθρωποι;», «Να σταματήσει ο θεός να ρίχνει νερό», «Δεν μπορείτε να καταλάβετε τι ζω». Αυτές είναι τρεις φράσεις του δημάρχου Βόλου, οι οποίες θα μπορούσαν κάλλιστα να περιγράψουν και το πως λειτούργησε το 112 της Πολιτικής Προστασίας. Ένα 112 που δεν απαντούσε, έστελνε μηνύματα μετά την εκκένωση, καλούσε τον κόσμο να φύγει, ενώ έξω είχε πλημμυρίσει και έλεγε «[καλή τύχη](#)» στους ανθρώπους που έπαιρναν τηλέφωνο.

Την ημέρα της καταστροφής δεν υπήρξε η παραμικρή προειδοποίηση, πήγαμε κανονικά στις δουλειές μας, ενώ ο δήμαρχος αναρωτιόταν πού πηγαίνουμε. Την επόμενη μέρα βέβαια, λάβαμε τέσσερα μηνύματα από το 112. Ένα από αυτά ενημέρωνε πως είχε τεθεί σε ισχύ απαγόρευση κυκλοφορίας -

πρακτική αδιανόητη πριν τον COVID19, την οποία φαίνεται να εκτιμά πολύ η Πολιτεία και να την συνηθίσαμε εμείς. Λάβαμε μήνυμα απαγόρευσης κυκλοφορίας, την ίδια ώρα που ακούγαμε τον δήμαρχο της πόλης να μας καλεί να παραλάβουμε εξάδες νερού, στα σημεία δωρεάν διανομής του, κι ενώ τα πρώτα καταστήματα είχαν αρχίσει να ανοίγουν. Παράνοια.

Η παρακαταθήκη της δημορχίας Μπέου.

Δεν σοκαριστήκαμε ιδιαίτερα από τις δεξιότητες διαχείρισης του δημάρχου, καθώς ούτε δύο μήνες πριν, όταν καιγόταν η Μαγνησία και ανατινάχθηκε η αποθήκη πυρομαχικών της 111 Π.Μ., είχε ακριβώς την ίδια αντιμετώπιση: φώναζε στη μέση του δρόμου κουνώντας τα χέρια, «φύγετε άμεσα κινδυνεύετε», συνοδευόμενος πάντα από μια κάμερα. Την τρίτη μέρα των πλημμυρών, έσπασαν (επιτέλους!) πεζοδρόμια στην παραλία για να μπορεί να φύγει το νερό προς τη θάλασσα. Υπήρχε μια ειρωνεία μέσα στο τραγικό γεγονός της πλημμύρας, με τα πολύτιμα καλλωπιστικά φυτά του δημάρχου να κείτονται ως πτώματα. Κάτι έπρεπε να θυσιαστεί για την ασφάλεια, στον Βόλο θυσιάστηκαν οι πανσέδες.

Το παραλιακό μέτωπο του Βόλου.

Όπως εύστοχα, κατά τη γνώμη μας, σχολίασε πρόσφατα ο καθηγητής αρχιτεκτονικής του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, Κώστας Μανωλίδης, «Οι χείμαρροι και τα ρέματα χρειάζονται τον ζωτικό τους χώρο. Είναι πλέον παραδεκτό στη διεθνή επιστημονική κοινότητα ότι η καθυπόταξη του νερού με σκληρά μηχανικά έργα έχει σε μεγάλο βαθμό αποτύχει. Η φυσική πλημμυρική ζώνη ποταμών και χείμαρρων αλλά και οι μαιανδρισμοί της κοίτης τους είναι απαραίτητα για να υποδεχτούν τα νερά μιας ισχυρής κακοκαιρίας. Με την περιστολή των χείμαρρων σε τεχνητά ευθύγραμμα κανάλια, η σφοδρότητα της ροής μετά από κάποιο όριο αναπόφευκτα προκαλεί καταστροφικές υπερχειλίσεις.»

Η περιοχή γύρω από τον ποταμό Κραυσίδωνα (φωτογραφία Γιάννης Μάγγος).

Ήδη από το 1883, όταν μπαζώθηκε η φυσική εκροή του Κραυσίδωνα προκειμένου να κατασκευαστεί ο σταθμός των τρένων, κάθε ισχυρή κακοκαιρία πλημμύριζε την περιοχή, επανασχεδιάζοντας πάνω στο σώμα της πόλης την αρχική, φυσική ροή του ποταμού. Το ίδιο συνέβη και με τη λίμνη Κάρλα: μετά τη δημιουργία τεχνητής λίμνης και την αποξήρανση της προηγούμενης για να αποδοθεί ως γεωργική γη, η αρχική λίμνη, που ήταν εκεί για χιλιάδες χρόνια, ξαναδημιουργείται, υπερχειλίζει κάθε μέρα και συνεχώς καταπίνει γεωργικές εκτάσεις. Εντός αυτής της συνθήκης, δεν υφίσταται μάλλον αντιπλημμυρικό έργο ως τεχνική υποδομή που να μπορεί να το αντιμετωπίσει, με τον ίδιο τρόπο που σε εθνικό επίπεδο δεν υπάρχει τείχος αρκετά ψηλό για να «κρατήσει το πρόβλημα μακριά μας», (δηλαδή πρόσφυγες και μεταναστά). Στην πραγματικότητα, αντιπλημμυρικό έργο δεν σημαίνει τίποτα λιγότερο από το να σταματήσουμε να αντιμετωπίζουμε ένα σώμα νερού ως «κάτι» το οποίο μπορούμε να διαχειριστούμε, εκμεταλλευτούμε και αναπλάσσουμε κατά το δοκούν, αδιαφορώντας για τις επιπτώσεις στα οικοσυστήματα που το έργο συντηρεί και διαμορφώνει.

Ο σταθμός των τρένων.

Από την Κυριακή, 10 Σεπτεμβρίου ο δήμαρχος ανακοίνωσε ότι θα σταματήσει η παροχή δωρεάν εμφιαλωμένου νερού, καθώς έχει επανέλθει το δίκτυο, οπότε «όποιος δεν το θέλει να πάει να δώσει 2 ευρώ να πάρει εξάδες», δήλωση συνοδευόμενη από τον χαρακτηρισμό «φλώροι» προς όσους «γκρινιάζουν» για την ποιότητά του. Δεν μας κάνει εντύπωση η επιθετική διατύπωση με λεξιλόγιο μάτσο αρσενικού προκειμένου να ενημερώσει τον κόσμο για την ποιότητα του νερού. Θεωρούμε ότι, αν και είναι μόνο μία από τις αμέτρητες παρόμοιου ύφους διατυπώσεις του δημάρχου, είναι ενδεικτική της ποιότητας διαχείρισης τέτοιων περιπτώσεων: ανοίγει το στόμα του και λερωνόμαστε χειρότερα και από τη λάσπη.

Σπίτι κατοίκου Παλαιών (φωτογραφία Γιάννης Μάγγος).

Σύμφωνα με τον Ιατρικό Σύλλογο Μαγνησίας, δεν υφίσταται ο διαχωρισμός μεταξύ πόσιμου και μη πόσιμου νερού. Αντιθέτως, ο Π.Ο.Υ. -τις οδηγίες του οποίου έχει θέσει ως κοινοτικό νόμο η Ε.Ε. - διαχωρίζει το νερό σε αυτό που είναι κατάλληλο για ανθρώπινη χρήση και σε αυτό που δεν είναι. Με απλά λόγια, η ευρωπαϊκή νομοθεσία υποδεικνύει ότι το νερό που δεν κάνει να το πιείς, δεν κάνει και για τίποτε άλλο. Στον Βόλο, το νερό δεν ήταν πόσιμο ούτε πριν τις πλημμύρες (υπόψιν ότι μιλάμε για την πόλη στις παρυφές του Πηλίου) -δεδομένο που η αναπληρώτρια Υπουργός Υγείας **«θυμήθηκε»** με δέκα μέρες καθυστέρηση.

Μετά την καταστροφή, η πόλη είναι πλέον χωρισμένη σε δύο πόλεις: το κέντρο που καθαρίστηκε σύντομα και έμεινε λίγη καφέ σκόνη να θυμίζει ότι «κάτι» πέρασε, και η συνοικία των Παλαιών και οι

περιοχές γύρω από τους χειμάρρους Κραυσίδωνα και Ξηριά, όπου η λάσπη είναι ακόμα συστατικό κομμάτι της καθημερινότητας των κατοίκων. Στην πραγματικότητα, η πόλη φαίνεται να λειτουργεί κανονικά. Ή τουλάχιστον είναι τόσο λειτουργική, όσο ένα πτώμα που του έχεις κάνει ανάνηψη και έχει λίγο ηλεκτρισμό μέσα του.

Κεντρικός δρόμος της πόλης.

Λυπόμαστε που χρησιμοποιούμε τέτοιες μεταφορές για να περιγράψουμε τι έχει συμβεί, αλλά υποθέτουμε ότι είναι λιγότερο ενοχλητικές απ' ό,τι οι εικόνες στη Θεσσαλική λίμνη και τα πνιγμένα χωριά. Αναρωτιόμαστε όμως, με ορατή αυτή τη διάκριση στο αστικό τοπίο και με το «μόνο» που περιμένουμε να είναι η παροχή νερού για ανθρώπινη χρήση: Έχει κάποιο νόημα η επιστροφή στην κανονικότητα;

Ποια κανονικότητα ακριβώς είναι αυτή που προσπαθούμε να επανακτήσουμε; Η κανονικότητα μιας πόλης που ζει με το καρκινογόνο εργοστάσιο μέσα της, σε μια χώρα όπου πολλά από τα πλημμυρισμένα και λασπωμένα σπίτια πλειστηριάζονται; Στην πόλη που το νερό δεν πινόταν ούτε πριν από τις πλημμύρες; Πριν, κατά την διάρκεια και μετά την κακοκαιρία, το μόνο κρατικό σώμα που φαίνεται να λειτουργεί σε συνθήκες κανονικότητας είναι η αστυνομία. Όπως φάνηκε από τη Λάρισα, δεν υφίσταται κανένας δισταγμός σε επίπεδο πολιτικής ηγεσίας αλλά και επιμέρους στελεχών, να συνεχίσουν να απαντούν με αναίτιο και δολοφονικό ξύλο σε κάθε αντίδραση των ανθρώπων, ακόμα και αν αυτοί πνίγονται ή καίγονται.

Πάνω από το παραλιακό μέτωπο την πρώτη μέρα της κακοκαιρίας.

Για εμάς, τα ποιοτικά χαρακτηριστικά διαχείρισης της πλημμύρας στον Βόλο δεν είναι αποσυνδεδεμένα με ό,τι συμβαίνει με τα περιβαλλοντικά ζητήματα που αντιμετωπίζει η πόλη. Αντιθέτως, κινούμαστε σε μια ανάγνωση της κακοκαιρίας Daniel και των επιπτώσεών της ως μέρος της περιβαλλοντικής ιστορίας της περιοχής. Μας είναι απόλυτα σαφές ότι η θέση διαχείρισης και οι μηχανισμοί αντιμετώπισης και σχεδίου δράσης σε δημοτικό, περιφερειακό και εθνικό επίπεδο είναι εκφορά του νεοφιλελεύθερου δόγματος της «ατομικής ευθύνης» και της τρωτότητας ως προσωπικού λάθους. Οπότε, εδώ και τρεις σχεδόν εβδομάδες επιβιώνουμε κατ'ελάχιστον. Πολιτικοί που δεν είναι σε θέση να διαχειριστούν οτιδήποτε παραπάνω από τη διακοσμητική επιμέλεια ενός κόμβου κυκλοφορίας με πανσέδες ή το χριστουγεννιάτικο στολισμό μιας πόλης, ίσως πρέπει να γίνει σαφές ότι το είδος τους πρέπει να εξαλειφθεί.

Επίλογος: Για την αλληλεγγύη στα τοπία περιβαλλοντικού τραύματος

Το κείμενο αυτό γράφεται τις τελευταίες δέκα μέρες στα διαλείμματα από τη προσπάθεια ατομικής και συλλογικής επιβίωσης (λες και διαχωρίζονται) και αποτελεί μια προσπάθειά μας να μοιραστούμε μια εν-τοπισμένη όψη του πώς είδαμε και βιώσαμε το συγκεκριμένο κλιματικό φαινόμενο. Και γράφεται κυριολεκτικά μέσα από τη λάσπη, καθώς τα σπίτια και οι χώροι που κινούμαστε το τελευταίο δεκαήμερο είναι δίπλα και μέσα στα Παλιά. Γράφεται με τον ήχο μηχανημάτων που ξελασπώνουν και που έχουν γίνει καταστατικό κομμάτι του καθημερινού ηχοτοπίου, τόσο που αναρωτιόμαστε πώς ακούμε ακόμη τις σκέψεις μας. Τα οικοσυστήματα της Γης καταρρέουν λόγω του νεοφιλελεύθερου καπιταλισμού, της εποικιστικής αποικιοκρατίας, της φυλετικοποιημένης, πατριαρχικής οργάνωσης της ζωής, και ως εκ τούτου, το ίδιο συμβαίνει και με τη βασισμένη σε αυτά φαντασιακή θέσμιση που αποκαλούμε ανθρώπινο πολιτισμό. Η περιβαλλοντική κατάρρευση αφορά λοιπόν, τους τρόπους με τους οποίους μπορούμε να φανταστούμε την επιβίωσή μας από εδώ και πέρα, και με αυτό τον τρόπο μεταμορφώνεται σε πολιτικό και ηθικό ερώτημα.

Μαγείρεμα στο Στέκι Μεταναστ.ρι.ων.

Έχοντας αφηγηθεί θραύσματα καθημερινών εμπειριών παραπάνω, συνοψίζουμε τι μας μένει από αυτή την ομολογουμένως πρωτόγνωρη συνθήκη, η οποία μας θυμίζει την πανδημία COVID19, αλλά που τελικά δεν μας αφορά όλα και δεν «είμαστε όλοι μαζί». Αναγνωρίζουμε τον φόβο, το πόσο τρομάξαμε με τη βροχή που δεν σταματούσε, με το ότι η λάσπη μπορεί να μας ρουφήξει και με τη βαθιά στρεσογόνα κατάσταση της ανημποριάς μπροστά σε μια τέτοια συνθήκη. Μας επιβεβαιώθηκε άλλη μία φορά και μας έγινε απολύτως σαφές ότι η ύπαρξη του υπουργείου Κλιματικής Κρίσης είναι ένα κενό πράγμα που εξυπηρετεί περισσότερο επικοινωνιακά σε περίπτωση κριτικής, παρά ποιοτικά (δεν λέμε κάτι καινούριο εδώ): Δεν υπάρχει πρόβλεψη για ένα σχέδιο στις περιπτώσεις έκτακτης ανάγκης και επικίνδυνων καιρικών φαινομένων, παρά μόνο απανωτά σπαμαρίσματα από το 112, που μας ειδοποιούν είτε να εκκενώσουμε είτε να μείνουμε σπίτι. Για να το μεταφράσουμε λίγο ελεύθερα αυτό: να μείνουμε και να περιμένουμε να πεθάνουμε ή να μείνουμε και να εξαρτώμαστε από ένα κράτος, να παραδοθούμε ολοκληρωτικά στη βιοπολιτική του, αλλά γενικά να μείνουμε ανήμπορα.

Κέντρο Βόλου. Κατεστραμμένα οδοστρώματα.

Η λάσπη και η αποπνικτική ατμόσφαιρα είναι κομμάτι πλέον των αγώνων για περιβαλλοντική δικαιοσύνη σε παγκοσμιοτοπικό επίπεδο, και αυτό που συμβαίνει σε διεθνή κλίμακα, το παρακολουθήσαμε και το ζούμε ακόμη σε ένα τοπικό παράδειγμα συνεπειών και διαχείρισης με τις δικές του ιδιαιτερότητες και εντάσεις. Αυτό που κάποτε προβαλλόταν στα δελτία ειδήσεων ως ένα μακρινό φαινόμενο που αφορά τον «τρίτο κόσμο» και που ακουγόταν λυπηρό αλλά αδιάφορο, έφτασε τελικά και στη λευκή Ευρώπη. Η κλιματική κατάρρευση παρέλασε καταστροφικά στη Θεσσαλία και δεν μπορεί να περιοριστεί, όσο ψηλός κι αν είναι ο τοίχος πίσω από τον οποίο θέλουν να κρυφτούμε.

Μέλη του κινήματος της πόλης καθαρίζουν φρεάτια και δρόμους (φωτογραφία Γιάννης Μάγγος)

Όπως αποδείχθηκε, η πόλη ήταν τυχερή που οι αποκαλούμενοι από τον Μπέο «κουκουλοφόροι» κάτοικοι των Σταγιατών αντιστέκονται εδώ και χρόνια στην ιδιωτικοποίηση της πηγής της Κρύας Βρύσης. Γιατί ήταν αυτοί που μοίραζαν νερό στις πληγείσες περιοχές, νερό που δεν είχε ενταχθεί στο δίκτυο και γλίτωσε από την ολική καταστροφή του. Πρόκειται για το ίδιο νερό που πριν από δύο μήνες χρησιμοποίησαν μόνοι τους οι κάτοικοι, με δικά τους οχήματα και δικά τους βυτία για να βοηθήσουν στην κατάσβεση των πυρκαγιών. Τα κινήματα της πόλης που καθυβρίζονται και απαξιώνονται ως «οι άπλυτοι» και οι «δεν έχουν τίποτα καλύτερο να κάνουν», είναι αυτά που τελικά ξελασπώνουν επί δύο εβδομάδες την ανυπαρξία και την ανικανότητα του κρατικού μηχανισμού. Τα κινήματα και τα αλληλέγγυα ήταν αυτά που ήταν έξω και φτυάριζαν, ξελάσπωναν και διένειμαν μαγειρεμένο φαγητό, νερά και τρόφιμα σε αποκλεισμένο κόσμο. Τα ίδια αυτά κινήματα που βγήκαν στους δρόμους των πόλεων της Θεσσαλίας, σε τοπικές πορείες, καθώς και στην πανθεσσαλική πορεία την Κυριακή 24 Σεπτεμβρίου για να φωνάξουν «ως τότε;».

Τελικά, αυτό που κρατάμε από όσα συνέβησαν (το σημαντικότερο για εμάς) είναι τα χέρια των αλληλέγγυων. Αυτών που μαγειρεύαν, που ξελάσπωναν και που μοίραζαν νερό και φαγητό σε αποκλεισμένα και πληγέντα, αυτών δηλαδή που βάλανε το κεφάλι μέσα στον τορβά, όπως έκαναν τόσα χρόνια και με τους αγώνες κατά του τιμεντάδικου. Και ίσως αυτό να είναι το πιο σημαντικό που οφείλει να ειπωθεί εδώ και να εμπεδωθεί: Είμαστε μόνα μας, αλλά είμαστε με δεσμούς αλληλεγγύης. Είναι ίσως κρισιμότερο από ποτέ να γίνει όσο το δυνατόν καλύτερα κατανοητό τι σημαίνει ότι έχουμε μόνο η μία το άλλο.

Επιμέλεια Σωτήρης Σιαμανδούρας

Στο βίντεο που ακολουθεί, μπορείτε να δείτε όλο το φωτογραφικό υλικό που μας έστειλαν ο Γιάννης Μάγγος και οι συγγραφείς του άρθρου.

https://www.youtube.com/watch?v=-j-XhM0zbPA&ab_channel=JacobinGreece